

УДК 811.161.2'282.2(477.52/6+477.86/.87)(045)
DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.53-1.35>

Романова І. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Крехно Т. І.,
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Жукова А. І.,
здобувач вищої освіти другого курсу
спеціальності 035 Філологія
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ДОМІВКА В ГОВІРКАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ СЛОБОЖАНЩИНИ (КУП'ЯНЩИНИ) ТА БОЙКІВЩИНИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу вербалізації концепту *ДОМІВКА* в говірках Центральної Слобожанщини (Куп'янщини) та Бойківщини. Це дослідження є частиною реалізації наукового гранту «Динаміка етнокультурних концептів Сходу і Заходу (на матеріалі говірок Центральної Слобожанщини і Бойківщини)» в українсько-канадських студіях із гуманітарних наук за сприяння й фінансування University of Alberta (Канада). Послугуючись текстами говірок, що були зібрані кафедрою української лінгвістики, літератури та методики навчання КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР та здобувачами вищої освіти спеціальності 035 Філологія упродовж літа–осені 2021 року, ми виявили спільні та відмінні риси в мовному вираженні концепту *ДОМІВКА* в означених вище наративах.

Загальновідомо, що дослідження етнокультурних концептів є необхідною компонентою для осмислення картини світу українського народу. Архетипний характер цих мовно-ментальних утворень створює плідну площину для наукових розвідок. У говірках Центральної Слобожанщини (Куп'янщини) та Бойківщини уважного вивчення потребує *ДОМІВКА*. Аналіз текстів дав змогу виявити спільні вербалізатори цього етнокультурного концепту: *'батьківська хата', 'оберіг', 'родина', 'рід', 'рідна сторона'*, серед яких перший ужито у прямому значенні, а інші – у переносному. По суті, у традиційній культурі саме вони свідчать про архетипне уявлення українців про оселю. Важливо, що в цих говірках ми простежили й відмінні вияви. Зокрема, у наративах Центральної Слобожанщини зафіксовано одиничну лексему-номінатив *'краса'*. Натомість вербальна площина бойківських текстів продемонструвала кілька таких компонентів. Перший – *'результат тяжкої фізичної праці'* – містить спогади інформаторів про те, яких зусиль було докладено під час побудови хат. Другий вербалізатор – *'туристичний бізнес'*, що став потужним економічним стимулом для бойків. Урешті-решт, особливу значущість засвідчив вербалізатор *'батьківщина'*. Показово, що в аналізованій говірці виявлено суміжність домівки та етноніма *Україна*. У ментальному лексиконі бойків

символом антидомівки під час депортації 1947 року стає Сибір, що набуває негативної конотації.

Ключові слова: концепт, етнокультурний концепт, *ДОМІВКА*, вербалізація, вербалізатор, говірки Центральної Слобожанщини (Куп'янщини) та Бойківщини.

Постановка проблеми. Дослідження етнокультурних концептів є необхідною компонентою для осмислення картини світу українського народу. Архетипний характер цих мовно-ментальних утворень створює плідну площину для наукових розвідок. На думку В. Жайворонка, «коли... за словом стоїть не лише реалія..., а її образ або символ, що постають у тому чи тому етнокультурному просторі, це дає підстави розглядати відповідну мовну одиницю як етнокультурний концепт, що включає певний квант культурної інформації про неї» [1, с. 10]. У говірках Центральної Слобожанщини (Куп'янщини) та Бойківщини уважного вивчення потребує *ДОМІВКА*. Наголосимо, що наше дослідження стало можливим завдяки реалізації наукового гранту «Динаміка етнокультурних концептів Сходу і Заходу (на матеріалі говірок Центральної Слобожанщини і Бойківщини)» в українсько-канадських студіях із гуманітарних наук за сприяння й фінансування University of Alberta (Канада). У цій статті ми послугуємося текстами говірок Куп'янщини (с. Вільшана, смт. Дворічна, с. Колодязне, м. Куп'янськ, с. Токарівка) та Бойківщини (с. Верхне Синьовидне, м. Сколе, с. Славське, с. Труханів, с. Тухля), що були зібрані кафедрою української лінгвістики, літератури та методики навчання КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР та здобувачами вищої освіти спеціальності 035 Філологія упродовж літа–осені 2021 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз етнокультурних концептів є об'єктом наукових зацікавлень сучасних гуманітаріїв. Значуще місце належить концепту *ДОМІВКА*, що вже був частково осмислений і мовознавцями. Зауважимо, що в різних лінгвістичних розвідках найчастіше оперують термінами «дім» або «хата». Так, Ю. Лебеденко та Я. Василенко,

вивчаючи вербалізацію концепту ДІМ в українській, російській і польській мовах, дійшли висновку про діапазон його універсальності: гостинність; повага до господарів; осередок родини; важливість власного житла; обов'язкова наявність гарного господаря; відображення фінансового становища [2, с. 95]. На думку Н. Пашкової, «слово дім вербалізує нейтральний узагальнений центр концепту, а хата водночас позначає і сільське житло, і культурний етносимвол» [3, с. 127]. Побіжно в межах концепту РОДИННІСТЬ про хату наголошує В. Кононенко, підкреслюючи, що вона є «... втіленням ідеї родинності, сімейного життя» [4, с. 208]. Про значущість хати як міфологеми в контексті етнолінгвістичної спрямованості фразеології згадує й Н. Шарманова [5, с. 92]. Ці дослідження створюють підґрунтя для цілісного аналізу концепту ДОМІВКА в говірках Центральної Слобожанщини (Куп'янщини) та Бойківщини.

Мета статті – дослідити спільне та відмінне в мовному вираженні концепту ДОМІВКА в означених вище говірках.

Виклад основного матеріалу. Важливими вербалізаторами концепту ДОМІВКА в говірках Куп'янщини та Бойківщини є 'хата' та 'дім'. За «Великим тлумачним словником сучасної української мови» дамо їхнє визначення: *домівка* – «житлове приміщення стосовно того, хто в ньому живе» [6, с. 316]; *хата* – «1. Сільський одноповерховий житловий будинок. // Домівка, господа. // Тимчасове пристановище для когось-небудь. 2. Внутрішнє житлове приміщення такого будинку. // Кімната. 3. Родина, люди, які живуть, перебувають в одному такому приміщенні. 4. розм. Квартира» [6, с. 1557]; *дім* – «1. Будівля, призначена для житла або розміщення різних установ; будинок. 2. Приміщення, в якому живуть люди; житло. 3. Приміщення, люди, що в ньому живуть, та їхнє господарство // Про сім'ю або людей, що живуть в одному приміщенні. 4. рідко. Монархи одного роду, що послідовно заступали один одного» [6, с. 305]. Отож семантичним наповненням концепту ДОМІВКА є *будинок – будівля* (пряме значення), *люди – родина* (метонімічне перенесення).

Відомо, що в концептуальній картині світу українців ДОМІВКА – це потужна етнокультурна константа. Як у говірках Центральної Слобожанщини, так і в говірках Бойківщини цей концепт набуває символічного значення. Його уявлення відбувається через усвідомлення домівки як *'батьківської хати'*. Зрозуміло, що ця сполука є позитивно конотованою, оскільки в отчій оселі людина пройшла важливі етапи свого життя. Саме тут вона перейняла модель взаємин між членами родини, відчула сімейне тепло та затишок, зрештою, пройшла процес ініціації. У цьому ключі витримані міркування інформаторів, що підкреслюють приязне ставлення до простору, де вони народилися: *В нас була як та хата, що оце я родилась, оце що я запомнила – таке, як землянка, що оце нада було, як виходити із того, із сіней надвір, так нада ногу високо задирати, ну, хай я і мала була, ну, високо або пливати з того. І отак усього в нас вікна були од землі. Ну, така хата. Воно ж після війни, як там той таке було. А якраз воно там кажуть, отут крайочок отам ото захватили. І ото там таке шо. Ну, а жили ж, таке якесь хатинка, ну, у нас оце кажуть: «хата й хатинка» – оце ж зала і кухня, так сказати. Кухня там зовсім малінька, таке малесеньке було, що столик і, я не знаю, там сім'я така, щоб здорова, так там я не знаю шо. І зала ж була, що той ото ж бабуся зо мною спала, а тут батько з матір'ю, ну, і проходу, може, там. І ото таке, лежанка, дві лежанки було так зроблено, шо отак от одна вузька лежаночка. Лежанка та,*

шо оце ж як, топиться. Піч – це само собою вище, ярус вище. А це таке, шо воно так тіки заходиш, таке вузьке, ну, отак. А та вже з кирпича, кирпич там, тоді отож це робили шо саман чи, як сказати, ото, шо той. Ну й гарно: тепло так же ж, гарно! Та ти шо! (Ольга, 1949 р. нар., с. Токарівка) На мовному рівні це обігрується за допомогою використання зменшено-пестливих лексем *крайочок, хатинка, малінька, малесеньке, столик, бабуся, вузька лежаночка*. Інший наратор, згадуючи про рідну хату, указує на просторову характеристику й використовує демінутив *ярочок*: *Мій будинок через ярочок, і там моя мама живе* (Наталія, 1975 р. нар., с. Колодязне). Актуалізація саме таких емоційно-забарвлених слів розкриває характер та теплі почуття людини, що згадує рідну домівку. Ми помітили, утім, що в одній інформаторки ретроспекції батьківської хати є стриманими. На наш погляд, такий скорегований характер детерміновано складними взаєминами між жінкою, з одного боку, та братом і його дружиною, – з іншого: *Хата є наверху, така нещасна... Та хата паде* (Стефа, 1942 р. нар., с. Славське). Цікаво, що в межах цих двох речень спостерігаємо переносне значення лексики 'хата' (*хата нещасна*) і пряме.

Комплекс уявлень українців про хату актуалізує такий її вияв, як *'оберіг'*. Загальновідомо, що оселю здавна вважали певним мікрокосмом, місцем захисту від злих сил, простором гармонії. Хата як мінімодель світу мала сакральний характер, а тому українці ретельно ставилися до обрання місця майбутнього зведення, інтер'єру, проводили певні ритуальні дії: *Колись як хату будували – це було священнодійство. Починали будувати із молитвою, як церкви. Хата – це святиня <...> На хаті раніше вибивали солярні знаки – розетки, оберіг* (Ігор, 1960 р. нар., м. Сколе). Опосередковано про захищеність простору хати йдеться й у текстах Куп'янщини: *Дома всегда краще. Подобається тут* (Павло, 1966 р. нар., Тетяна, 1961 р. нар., с. Колодязне). За уявленнями українців, крім сакральності, домівку ототожнювали з особливим силовим полем, а тому вона мала певну магічну компоненту: *Я не розумію, як людина приходить, тут живе, продав хату, поїхав в інше місце. Тут мене щось тримає на тому місці* (Ігор, 1960 р. нар., м. Сколе).

Відзначимо, що особливу увагу інформатори приділяють розповідям про те, який вигляд мали хати їхніх предків, із чого будували такі оселі. В основі цих ретроспекцій – принцип зведення домівки раніше: *Ні, раніше були, це ж це с тих давніших в'єрмон, були хаті такі, невеличкі, під соломомою були, під очеретом були, вот такі хаті, а це вже сюди пішло далі, далі, тепер же уже стали уже...* (Надія, 1946 р. нар., с. Вільшана); *Раньше хати в селах були і дерев'яні обмазані, і кирпичні були, ну, всякі, ну, як сказати* (Любов, 1959 р. нар., смт. Дворічна). Про те, як будували хати попередні покоління, чуємо й від нараторів із Бойківщини: *Колись тут були старі хати. По-перше, вони дерев'яні, збудовані відповідно майстрами <...> До війни більшість так будували, накриті дерев'яними гонтами – дерев'яними латочками. У тій хаті може бути курна хата, без комина. Там може жити і дев'ятеро дітей. Дерев'яна долівка* (Ігор, 1960 р. нар., м. Сколе); *Раньше шо? Глина, брали в лісі мох, між деревами забивали, потому глиною, потом давали такі латкі і штукатурили вже, і білили ванном* (Юрій, 1966 р. нар., с. Труханів). Одна з інформаторок народилася на Закарпатті, кілька десятиліть проживає на Куп'янщині, а тому вдається до порівняння хати на сході та заході: *Я сюди приїздила в гості до бабусі. Мені так було інтересно: у нас на той час*

уже була пліта, газ, камін. Услов'я. А потім привозять сюди мене бабушкє, а в неї долівка в хаті <...> Дом такий був інтересний (на Куп'янщині). Я не помічала після Закарпаття: там такий був фундамент із камня, черепица, окна огромніє. Приїхала, а в бабушкі отакусінкї окна, криша вообщє очеретом крита (Олександра, 1949 р. нар., м. Куп'янськ). В основі цього об'єктивного опису – протиставлення заможної хати з її атрибутами (Закарпаття) та бідної (Куп'янщина).

У досліджуваних текстах маємо й такі номінації концепту *ДОМІВКА*, як 'родина', 'рід'. У традиційній культурі українців вони співвідносяться як вузче та ширше поняття, але їх об'єднує те, що це сукупність людей спільної крові. Крім того, закладені прашурами табу щодо взаємин між родичами функціонують і до сьогодні. На символічному рівні лексеми 'родина', 'рід' асоціюються з консолідацією, відзначаються цілісністю як найважливішим показником. Підтвердженням цього є виважені, мудрі міркування інформаторів: *Домівка – це такий осередок, де збирається вся рідня. Продовження роду людського – все воно йде, в першу чергу, від домівки. І молодь зараз... Багато повіжджало, але й вертаються до своєї домівки* (Марія, 1964 р. нар., с. Славське); *З народження тут живемо, в цьому селі, і батьки переїхали недалеко, але воно всьо наше. Ми народилися... Домівка там, де зростає, вчився* (Павло, 1966 р. нар., Тетяна, 1961 р. нар., с. Колодязне). З асоціатами 'родина', 'рід' тісно пов'язане й словосполучення 'основа життя': *Основа – хату будувати <...> Що таке майбутнє? Хату будувати* (Роман, 1934 р. нар., с. Славське). У межах вербалізаторів 'родина', 'рід' цілком умотивовано бачиться опозиція 'свій – чужий'. Відомо, що ця аксіологічна модель традиційно корелювала з уявленнями людини про хороше (добре, комфортне) та погане (зле, некомфортне). Власне, таке протиставлення виконувало функцію самозбереження. В одній інформаторки є цікаві згадки про її проживання в Криму: *А приїхав родствєнник до нас оддыхать і сказав: «Ти шо, з татарами тут жить!» І забрав* (Олександра, 1949 р. нар., м. Куп'янськ). По суті, етнічний стереотип глибоко закорінений у бінарну опозицію 'свій – чужий'.

Ще одним компонентом концепту *ДОМІВКА* є 'рідна сторона', що може кореспондувати із сільським простором як утіленням певної етнокультурної тяглості. Село для нараторів стає місцем найбільшої духовної рівноваги: *– А чи хотіли б ви жити в іншому селі чи в місті? / – Не, не, не, ніколи. Не пішла б нікуди, і це хіба я той, хіба вже не ходитиму, тоді де вгодно хай дівають, а с хати своєї нікуди не піду, нікуди, хвате: сестра вже ходила* (Катерина, 1944 р. нар., с. Вільшана). Увіраження значущості такого простору для селянина-трудівника, селянина-естета спостерігаємо у використанні інформаторкою однорідних членів речення, повторів, зменшено-пестливих іменників: *Все: кожна рослінка, кожна травинка, кожна берєвчинка – усе мені подобається в моєму рідному селі* (Софія, 1949 р. нар., с. Тухля).

Зауважимо, що, крім спільних вербалізаторів концепту *ДОМІВКА* в говірках Центральної Слобожанщини та Бойківщини, маємо й відмінні. Аналіз досліджуваних текстів засвідчив, що кількісно таких номінацій на сході менше, ніж на заході. Виразною лексемою-номінативом концепту *ДОМІВКА* в говірках Куп'янщини є 'краса'. Так, у згадках однієї інформаторки хата її бабусі викликає найпершу асоціацію – наявність квітів. Про цей важливий естетичний складник селянської

душі йдеться в уривку: *... а цвітів повна хата була... Були такі чавуни... Бабушка... поливала, мила, хвикуса два було, роза там така була, цвіла. І я люблю... Люблю цвіти* (Шура, 1938 р. нар., с. Колодязне). Вербальна площина цього тексту містить указівку на велику кількість квітів (метафора *повна хата*, метонімія *чавуни*), дбайливе ставлення родички в догляді за квітами (*поливала, мила*), певну спадкоємність традицій, естетизацію цього процесу (*І я люблю... Люблю цвіти*).

У бойківських текстах аналізуємо більшу кількість вербалізаторів концепту *ДОМІВКА*. Один із них визначаємо як 'результат тяжкої фізичної праці': *Я би свою хату не продав, навіть маючи сто мільйонів. Так важко будувалася* (Ігор, 1960 р. нар., м. Сколе); *На плечах ліс носили із сусідом і закопували, бо лісники пільнували, не давали лісу* (Юрій, 1966 р. нар., с. Труханів). Крім цього, *ДОМІВКА* виявляється як 'туристичний бізнес', що набув особливого розвитку за Незалежності України. Така реалізація має територіальне маркування: унікальний клімат Карпат приваблює гостей, а тому, за словами носіїв говірки, це можливість заробити, надаючи послуги приїжджим: *Хати великі. Є по три хати на подвір'ї. Є шо й батьки з дітьми проживають. Здебільшого будують, бо приймають туристів* (Василь, 1958 р. нар., с. Славське); *Будинки великі. Тут ментальність така: тут більше для людей... Як почалася Україна, прийшов капіталізм, появилися гроші (хтось їхав в Росію, Польщу), стали будувати будинки для туристів* (Ігор, 1971 р. нар., с. Славське). Як бачимо, розвиток туристичного бізнесу є потужним економічним стимулом для представників Бойківщини, тому концепт *ДОМІВКА* в цій говірці розширює семантичне наповнення.

Серед помічених лексем-номінативів концепту *ДОМІВКА* ключову роль у західноукраїнських наративах відіграє 'батьківщина'. В аналізованій говірці етнонім *Україна* демонструє багатозначність. 'Батьківщина' тотожна потужному національному простору, у силовому полі якого людина перебуває протягом усього життя. Цей зв'язок особливо відчутний поза межами рідної землі, адже досвід перебування на чужині не гармонізує внутрішнього світу: *Росія? А мене оставляли тамкі. А я кажу синові: «Знаши, що, Івасю, щось мене тягне додому». А він каже: «Я знаю, що вас тягне додому. Але ви самі в хаті». І не могла-м ся лишити* (Марія, 1929 р. нар., с. Славське). У контексті цього уривка одиницю *додому* можемо співвідносити саме з батьківщиною, оскільки попереду маємо етнонім *Росія*, що посилюється синонімом *тамкі*. Співвіднесеність концепту *ДОМІВКА* та *Україна* спостерігаємо в авторському вірші Володимира «Україна починається з борщу»: *Коли я ще малий лежав в колисці / І ласував лиш мамі молоком / А тато раз приніс мені у мисці / Червоне й тепле щось, що звалось борщом // І зразу я підріс і став великий / І мамі молока уже не п'ю / Вселився в мене дух отой вкраїнський / Бо Україна починається з борщу //* (Володимир, 1956 р. нар., с. Верхне Синьовидне). У ментальній картині світу поета-аматора семи *колиска, мамі молоко, борщ* асоціюються з домом. Домівка та *Україна* – символи національного буття, що увиразнюються через метафору *дух отой вкраїнський*.

Варто акцентувати увагу на тому, що в бойківських текстах осмислення концепту *ДОМІВКА* не можливе без згадок інформаторів про примусове виселення українців до Сибіру 21 жовтня 1947 р. Історики називають цю операцію «Захід»: «Підготовка до операції тривала всього два місяці. Отримавши

вказівки з Москви про «зачистку» території Західної України від «ворогів народу та їх пособників», місцеві МДБ та МВС спільно із працівниками райкомів КП(б)У почали складати списки кандидатів на депортацію...» [7, с. 342] Про цей травматичний досвід для багатьох бойків емоційно говорить один із нараторів: *Приїшли москалі й повивозили всю Західну Україну* (Юрій, 1966 р. нар., с. Труханів). Номен *москалі* має виразну негативну конотацію й стає символом деструкції, а тому не випадково цей само інформатор підкреслює: *...Позабирали всьо..., хату розламали* (Юрій, 1966 р. нар., с. Труханів). Руйнування домівки обертається знищенням узвичаєного способу життя, гармонії, основ, закладених предками. Вирвані з власних хат, ці люди опинилися на чужині. Відзначимо натуралістичний характер оповіді про перебування бойків у Сибіру: *...Живуть упроголодь, є напівголі, неодяжені, в бараках. Там блощиці такі, що кусають до крові* (Тетяна, 1973 р. нар., м. Сколе). Лексеми *барак*, *блощиці* є символами *антидомівки*: вони витворюють світ навиворіт. За згадками інформаторів, повертаючись із депортації, люди відбудовують оселю: *Построїли хату* (Юрій, 1966 р. нар., с. Труханів). Уважаємо, що це символічне долучення до етнопростору.

Висновки. Отже, вербалізація концепту *ДОМІВКА* в говірках Центральної Слобожанщини та Бойківщини має низку спільних лексем-номінативів, що характеризують архетипне уявлення українців про оселю: *'батьківська хата', 'оберіг', 'родина', 'рід', 'рідна сторона'*. Утім, виразними є й відмінні. У наративах Куп'янщини ми виявили одиничну реалізацію концепту *ДОМІВКА* як *'краса'*, натомість аналіз бойківських текстів оприявнив такі специфічні вербалізатори: *'результат тяжкої фізичної праці', 'туристичний бізнес', 'батьківщина'*. Оскільки зібраний матеріал містить й інші етнокультурні компоненти, перспективними вбачаємо розвідки, присвячені дослідженню концепту *ГРОМАДА* в означених говірках.

Література:

1. Жайворонко В. В. Українська етнолінгвістика : нариси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Довіра, 2007. 262 с.
2. Лебеденко Ю., Василенко Я. Вербалізація концепту *ДИМ* в українській, російській і польській мовах. *STUDIA UKRAINICA POSNANIENSIA*. Vol. III. 2013. P. 91–95.
3. Пашкова Н. І. Українська хата: слово, символ, концепт (на слов'яно-балканському етнокультурному тлі). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : Філологія. 2014. Том 17. № 1. С. 121–128.
4. Кононенко В. Концепти українського дискурсу : монографія. Київ ; Івано-Франківськ : Пласт, 2004. 248 с.
5. Шарманова Н. В. Етнолінгвістика : навчальний посібник для студентів факультету української філології. Кривий Ріг : НПП АСТЕ-РІКС, 2015. 192 с.

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
7. Бажан О. Операція «Захід»: до 75-річчя депортації населення Західної України у віддалені райони СРСР. *Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика*. 2013. № 18. С. 338–347.

Romanova I., Krekhno T., Zhukova A. Verbalization of concept *HOUSE* in the dialects of Central Slobozhanschyna (Kupjanschyna) and Boikivschyna

Summary. This article deals with the analysis of verbalization of concept *HOUSE* in the dialects of Central Slobozhanschyna (Kupjanschyna) and Boikivschyna. This research is a part of scientific work «Speaker of ethnocultural concepts of East and the West (on the material of the dialects of Central Slobozhanschyna and Boikivschyna)» which is realized in the Ukrainian-Canadian studios at Humanities with financial help from The University of Alberta (Canada). Using texts of speaking, which were collected by the department of Ukrainian linguistics, literature and methodology of studies of the «Kharkiv humanitarian-pedagogical academy» and students of higher education of speciality 035 Philology during the summer–autumn in 2021, we found out common and distinctive features in language expression of concept *HOUSE* in marked higher narrative.

It is known, that research of ethnocultural concepts is a necessary component for the comprehension of picture of the world of the Ukrainian people. An archetype character of these linguistically-mental educations creates a field for further scientific researches. The concept *HOUSE* in the dialects of Central Slobozhanschyna (Kupjanschyna) and Boikivschyna is an issue that requires the further attention of the scientists. The analysis of texts gave an opportunity to find out general verbalization of this ethnocultural concept : *'a paternal house', 'a charm', 'a household', 'a family', 'a native land'*, among that the first is used in a direct meaning, and the other – in figurative meaning. In fact, they show the archetype idea of Ukrainians about a traditional culture. It is important that we researched differences in concepts in these dialects. In particular, we fixed the token *'beauty'* in narratives of Central Slobozhanschyna. We find out more components in the verbal area in the texts from Boikivschyna. First component is a *'result of hard physical work'*. It contains remembrances of informants about their hard work in the proses of building own houses. Second component is *'tourist business'* that became a powerful economic incentive for local people. Eventually, we find out that verbalization *'motherland'* plays an important part in people's life. The fact that the concept of *HOUSE* and Ukraine are similar. We notes that Siberia has negative meaning in people's lexicon. It happened as a result of deportation in 1947.

Key words: concept, ethnocultural concept, *HOUSE*, verbalization, dialects of Central Slobozhanschyna (Kupjanschyna) and Boikivschyna.